

Коберник Л.О. Психологічний аналіз конфліктних форм поведінки в юнацькому віці / Л.О.Коберник / Зб. матеріалів X Всеукраїнської науково-практичної конференції. – К.: Вид-во Європейського університету, 2007. – Т.3. – С. 143– 145.

143

Людина є істотою соціальною і вона не може розвиватися поза суспільством, коли не враховуються історичні, соціальні й культурні цінності, часовий фактор, конфліктні ситуації.

Дослідження проблем конфлікту й згоди потребує фундаментальних зусиль учених різних сфер знань. На Заході вже впродовж багатьох десятиліть, особливо наприкінці XX століття, цей науковий напрям активно розвивається. Написано сотні книг про конфлікти і способи їх вирішення, систематично видаються журнали, реферати й збірники статей. Є всі підстави говорити про створення самостійної комплексної науки *конфліктології*, предметом якої є вивчення природи, причин, механізму конфліктів у людському суспільстві, а також розробка шляхів їх запобігання. У нашій країні ця наука не досить розвинена, хоча вже видано чимало робіт про конфлікти й шляхи їх подолання [1].

144

Поведінка в юнацькому віці часто парадоксальна. Відвертий негативізм може поєднуватись з конформністю, прагнення до незалежності – з проханнями про допомогу. Ці різкі, контрастні зміни – характерні риси перехідного періоду від дитинства до того моменту, коли суспільство визнає людину дорослою. Суспільне визнання дорослості визначається низкою критеріїв: обов'язком повною мірою відповідати за свої дії перед законом, можливістю брати повноправну участь у справах суспільства і т.д.

Провідного значення в юності набувають соціалізація і засвоєння нових соціальних ролей внаслідок збільшення когнітивних можливостей особистості, розширення оточення та діапазону рольового вибору.

Ослаблення впливу колишніх авторитетів і можливість експериментування в сфері соціально-рольової поведінки часто призводять до виникнення в молодих людей сумнівів і нерішучості. Таким чином, важливі особливості юнацького розвитку визначаються процесом зміни ролей.

Освоєння нових соціальних ролей у юнацькому віці нерідко супроводжується невизначеністю, непослідовністю, конфліктами й іншими труднощами рольового вибору. Якщо в дитинстві ролі для дитини визначають дорослі, то з настанням юності виникає проблема самостійного вибору й інтерпретації рольової поведінки. Молода людина, перед якою постало завдання зміни ролей, неминуче зустрічається з рольовими конфліктами, тобто із ситуаціями, в яких зіштовхуються властиві різним ролям взаємовиключні очікування. Протягом юнацького розвитку індивід відчуває на собі дію послідовних або непослідовних очікувань значущих інших, які стосуються його рольової поведінки і полегшують або ускладнюють соціальну адаптацію.

Сучасна молодь перебуває в центрі конфліктуючих цінностей, стандартів і рольових очікувань, які пропонують їй засоби масової інформації, різні організації й об'єднання. Невизначеність процесу соціалізації й автономізації ускладнює для молодого покоління завдання освоєння „дорослих” ролей [3].

Проблема конфлікту й захисту від нього є досить актуальною та потребує значної уваги і вирішення. Перш за все розглянемо такі поняття, як “конфлікт” та “конфліктні форми поведінки”.

Конфлікт – зіткнення різноспрямованих сил (цінностей, інтересів, поглядів, цілей, позицій) суб'єктів – сторін взаємодії.

Конфліктні форми поведінки – це такий стиль поведінки людини (фізична, вербальна, непрямая агресія, роздратування, негативізм, образа, підозрілість тощо), який детермінує виникнення конфліктів [2].

Які ж конфліктні форми поведінки переважають у сучасних юнаків?

Діагностика агресивних форм поведінки у фруструючих ситуаціях проводилася нами за методикою А.Басса і А.Дарки. Результати оцінювались за вісьмома шкалами (див. табл.1) [2].

Таблиця 1.

Результати діагностування агресивних форм поведінки студентів у фруструючих ситуаціях

№	Види агресивних форм поведінки	Рівні прояву у %		
		Низький	Середній	Високий
1	Фізична агресія	8,8	36,8	54,4
2	Непряма агресія	10,3	54,4	35,3
3	Роздратування	32,4	42,6	25
4	Негативізм	14,7	33,8	51,5
5	Образа	20,6	33,8	45,6
6	Підозрілість	25	35,3	39,7
7	Вербальна агресія	5,9	25	69,1
8	Почуття провини	8,8	17,6	73,6

Дані дослідження, що представлені у таблиці 1 засвідчують наявність у студентів високого рівня таких форм конфліктної поведінки, як почуття провини (73,6 %), вербальна агресія (69,1 %), фізична агресія (54,4 %), негативізм (51,5 %).

З вище наведених результатів можна зробити висновок, що юнацтво не володіє навичками конструктивного вирішення конфліктних ситуацій, має низький рівень саморегуляції та самоконтролю, а також потребують знань з основ конфліктології. Саме на формування цих знань, умінь і навичок повинна бути спрямована подальша психокорекційна та розвивальна програма.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анцупов А.Я., Шипилов А.И. Конфликтология: Учеб. для вузов. – СПб.: Питер, 2007. – 496 с.
2. Ложкін Г.В., Пов'якель Н.І. Психологія конфлікту: теорія і сучасна

практика. – К. – 2007. – 435 с.

3. Пов'якель Н.І., Коберник Л.О. Ціннісні орієнтації в системі професійного становлення та професійної соціалізації майбутніх психологів. // Зб. наук. праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України. За ред. С.Д.Максименка. Т.IX, част.2 – К., 2007. – С. 334 – 339.